

सिप्रेड/ग्रेप मार्फत दुल्लू नगरपालिकामा हालसम्म भएका कार्यहरू

पृष्ठभूमि

जलवायु परिवर्तनबाट कृषि क्षेत्र अछुतो छैन र कृषि क्षेत्रलाई नराम्रोसंग असर गरिरहेको छ । चाहिने बेला पानी नपर्ने वा भारी वर्षा हुने, बाली पात्रो परिवर्तन हुने, नयाँ नयाँ रोग किराहरू देखिने जसले गर्दा अन्तिममा उत्पादन घट्ने जस्ता नकारात्मक असरहरू पारिरहेको छ । सोहि असरहरू न्यूनीकरण गर्न र सरल तथा किफायती प्रविधि र ज्ञानसिपहरूको अनुसन्धान गर्दै त्यसको समुदायस्तरमा सजिलै अवलम्बन र विस्तार गरि समुदायको अनुकूलन क्षमता अभिवृद्धि गर्नको लागि अन्तरास्ट्रिय एकीकृत पर्वतीय विकास केन्द्र (ईसिमोड) र वातावरण तथा कृषि नीति अनुसन्धान प्रसार एवम् विकास केन्द्र (सिप्रेड) संगको साझेदारीमा ग्रेप परियोजना कर्णालीका ३ जिल्लाका ९ वटा नगरपालिका/गाउँपालिकामा संचालनमा छ ।

सोहि अनुसार यस दुल्लू नगरपालिकामा यस परियोजना मार्फत भए गरेका कार्यहरू निम्न अनुसार छन् :

१) समुह पहिचान (नगरपालिकाको कृषि साखा मार्फत):

सी.नं	समुहको नाम	ठेगाना	दलित		जनजाती		अन्य		जम्मा		
			पु	म	पु	म	पु	म	पु	म	जम्मा
१	नवज्योति बीउ उत्पादन कृषक समुह	दु.न.पा-१३, खातिगौडा, दैलेख	०	१	०	०	४	२०	५	२०	२५
२	हिमशिखर ताजा तरकारी कृषक समुह	दु.न.पा-८, चगात्रा, दैलेख	०	३	०	०	०	१५	०	१८	१८
३	भण्डारीटोल बहुउद्देशीय कृषक समुह	दु.न.पा-४, भण्डारीटोल, दैलेख	३	०	०	०	१३	२१	१६	२१	३७
४	गंगालाल कृषि तथा पशुपालन कृषक समुह	दु.न.पा-७, श्यालपाटा, दैलेख	०	०	०	०	११	१९	११	१९	३०
५	जनकल्याण कृषि तथा पशुपालन कृषक समुह	दु.न.पा-०६, छिउंडी, दैलेख	४	१	०	०	११	८	१५	९	२४
	जम्मा		७	५	०	०	३९	८३	४६	८८	१३४

२) समुहस्तरमा गरिएका कार्यहरु :

सी.नं	कार्यक्रमको नाम	संख्या
१	पालिकास्तरीय Inception Meeting	१
२	झोलमलको तैयारी तथा प्रयोग सम्बन्धि तालिम	५
३	समुहमा खर्च व्यवस्थापन सम्बन्धि तालिम	५
४	जलवायु उत्थानशिलता, जैविक खेति तथा आइ.पी.एम.सम्बन्धि तालिम तथा विभिन्न आइ.पी.एम सामग्री वितरण	५
५	काउली र बन्दाजातको तरकारीमा झोलमल १,२, र ३ को प्रदर्शन तथा परिक्षण	३
६	आलुमा झोलमल १,२, र ३ को प्रदर्शन तथा परिक्षण	२
७	प्लास्टिक टनेलको निर्माण, थोपा सिचाई जडान तथा प्लास्टिक मल्लिचंग तथा परम्परागत छाप्रो सम्बन्धि परिक्षण	१७
८	दलहन वालीमा झोलमल १,२, र ३ को प्रदर्शन तथा परिक्षण	२
९	अन्तरवाली प्रदर्शन तथा परिक्षण	३
१०	गाईबस्तुको मुत्र संकलन तथा मल व्यवस्थापनको लागि भकारो सुधार कार्यक्रम	६
११	बर्षातको तथा खेर गैरहेको पानी संकलन गरि प्रयोग गर्ने हिसाबले स्वाएल सिमेन्ट पोखरी निर्माण कार्यक्रम	६
१२	काक्रो/करेलामा गँड्यौले मल तथा ३ G कटिंग सम्बन्धि कार्यमूलक अनुसन्धान	४
१३	काक्रो/करेलामा फल कुहाउने औसा नियन्त्रणको लागि विभिन्न पासोको परिक्षण	६
१४	प्याजमा फेद कटुवा तथा खुम्रे किराको व्यवस्थापनको लागि विभिन्न परिक्षण	३
१५	पोषण सुरक्षा तथा वालीको विविधीकरणको लागि करेसावारी सुधार कार्यक्रमको लागि बिउ बिजन सहयोग	१३४ कृषक
१६	मौसम पूर्वानुमान, बजारको भाउ तथा प्राविधिक सहयोग सहितको सामग्री तयार तथा कृषकको मोबाइलमा SMS सिस्टममा सम्प्रेषण (प्रति समुहको ४ जनाको दरले)	२१ कृषक
१७	सामुदायिक सिकाई केन्द्रको स्थापना	२
१८	गँड्यौले मल बनाउनको लागि नमुना भर्मी केजको स्थापना	२
१९	भर्मी वाशको उत्पादन तथा काउली जातमा यसको परिक्षण	४
२०	आलुमा जातीय परिक्षण	२
२१	फेद कटुवा किरा व्यवस्थापनको लागि बिरुवा छेकबार प्रविधिको अनुसन्धान	७

३) सिकाई तथा सफल परिक्षणहरू:

- झोलमलको प्रयोगले विभिन्न रोग र किराको प्रकोपको कमि हुनुका साथै उत्पादनमा २०-२५% वृद्धि हुनुका साथै स्थानीय स्तरमा पाइने सामग्रीको प्रयोग हुनाले उत्पादन लागत कम हुने ।
- पानिको समस्या भएको ठाँउहरूमा कम खर्चिलो र निर्माण गर्न सहज स्वाईल सिमेन्ट पोखरीहरू निर्माण गरि सिकाई गर्न सकिने ।
- बेमैसमि तरकारी उत्पादन गर्न कम खर्चिलो बासबाट बनेको पुर्ण रूपमा छोपिएका टनेल घर बनाई उत्पादन गर्ने प्रविधि बिस्तार गर्न सकिने ।
- मलखादको कमि भएका क्षेत्रमा सुधारिएको कम्पोष्ट, भर्मि कम्पोष्ट वा ट्राईको कम्पोष्ट उत्पादन गर्ने प्रविधि बिस्तार गर्न सकिने ।
- परिक्षण मार्फत गँड्यौले मलको प्रयोगले काक्रो तथा करेलेमा ४०% सम्म उत्पादन वृद्धि भएको पाइयो ।
- आलुको जातिय परिक्षण मार्फत स्थान विशेषमा डढुवा सहनसक्ने जातको सिफारिस गर्न सकिने ।
- सामुदायिक सिकाई केन्द्र मार्फत विभिन्न परिक्षणहरू भैरहेको र हाल यस केन्द्र मार्फत सफल रूपमा बेमौसमी प्याजको उत्पादन गरि राम्रो आमदानी लिन सकिने प्रमाणित भएको ।
- फेद कटुवा रोग नियन्त्रण गर्न बिरुवा छेकवार प्रविधि एकदमै सफल भएको र स्थानीय स्तरमै पाइने साधनको प्रयोगले सफलतापूर्ण परिक्षण गरिएको ।
- विभिन्न कार्यमूलक अनुसन्धानहरू भैरहेको र त्यसको नतिजा आउने क्रममा रहेको र आइसकेपछि सबैसंग यसको प्रसार गरिने ।

आउदो आर्थिक वर्षको लागि दुल्लू नगरपालिकाले तयार पार्ने नीति तथा कार्यक्रमको लागि सुझावहरू:

- विभिन्न स्थानहरूमा विभिन्न जलवायुमैत्री प्रविधि प्रदर्शन गर्न र सिक्ने सिकाउने उदेश्यले सामुदायिक सिकाई केन्द्रको स्थापना गर्ने र सिप्रेड/ग्रेप बाट स्थापना भएका सिकाई केन्द्रलाई स्थाइत्व दिनको लागि सिकाई केन्द्र सुदृढीकरण अन्तर्गत पालिकाले कार्य गर्न उपयुक्त हुने ।
- निम्न उल्लेखित अनुसन्धानबाट प्रमाणित तथा सफल परिक्षणहरू पालिकाको सबै स्थानमा प्रचारप्रसार गरि प्रयोग गर्न किसानहरूलाई प्रोत्साहित गर्ने ।
- जैविक मल तथा बिषादी (झोलमल १,२,३) तथा भिटामिन तथा विभिन्न खाद्यतत्वको रूपमा प्रयोग हुने भर्मीवाशलाई व्यापक रूपमा प्रयोग गर्न प्रोत्साहित गर्ने ।
- कृषकहरूको उत्पादनको बजार सुनिश्चित गर्ने तथा उत्पादनका आधारमा अनुदान प्रोत्साहनको व्यवस्था गरि उत्पादन बढाउन प्राविधिक सहयोग बढाउने ।

- रैथाने वाली हरुको संरक्षण गरि वाली विविधिकरणको महत्वलाइ ध्यानमा राखी सोहि अनुरूप कार्य गर्ने ।
- मौसम परिवर्तनले कृषि क्षेत्रमा असर पुर्याइरहेको सन्दर्भमा कृषकहरुलाई सो को बारेमा जानकारी गराउने र सोहि तरिकाले वाली तथा बीउको छनोट गर्न प्रेरित गर्ने हिसाबले विभिन्न तालिम तथा गोष्ठीको आयोजना गर्ने ।

दुल्लू नगरपालिकामा सिप्रेडले गरेका कार्यका केहि झलकहरु :

मेयर, उप-मेयर तथा नगरपालिका पदाधिकारीहरुद्वारा पालिकामा भए गरेका कामहरुको संयुक्त अनुगमन

दुल्लुको कृषक सुभद्रा उपाध्यायले काठमान्डौ स्थित सरोकारवालाहरूसंग सफल प्रविधिको ज्ञान आदान प्रदान गर्दै

दुल्लू नगरपालिका र सिप्रेडको सहकार्य तथा फिल्डमा संगसगै

सिकाई केन्द्रका केहि प्रविधिहरु

दुल्लू स्थित नौलाघारमा निर्माण गरिएको सोएल सिमेन्ट ट्यांक तथा त्यसमा गरिएको लौका खेति

दुल्लूमा निर्मित नमुना भर्मी केज र टनेल घरमा विभिन्न छापोको प्रयोग गरि गरिको खेति प्रविधि

शंकर न्यौपाने

परियोजना संयोजक

सिप्रेड/प्रेप

सुर्खेत

shankar.neupane@ceapred.org.np /9847940003